

Tahsil zamanaşımı 13.05.2010

Dr. Bumin DOĞRUSÖZ

Vergi hukukumuzda, çeşitli zamanaşımı düzenlemeleri mevcuttur. Bunlardan, tarh zamanaşımı, düzeltme zamanaşımı ve ceza kesme zamanaşımı süreleri Vergi Usul Kanunu'nda, tahsil zamanaşımı ise Amma Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da düzenlenmiştir. Ceza davası ile ilgili zamanaşımı süreleri ise Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmiştir. Bu gün, bu zamanaşımı sürelerinden tahsil zamanaşımı üzerinde durmak istiyoruz.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun'un 102. maddesine göre kamu alacağı, kural olarak, vadesinin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren 5 yıl içinde tahsil edilmezse zamanaşımına uğrar.

Zamanaşımı, süre geçmesi dolayısıyla kamu alacağını ortadan kaldırmamaktadır. Sadece alacaklının, cebri takip yoluyla alacağına kavuşmasını sağlayan talep ve cebri takip yeteneği ortadan kalkmaktadır. Bir başka deyişle alacaklı kamu idaresi, zamanaşımına uğramış kamu alacağı için ödeme emri düzenleyemez, haciz veya diğer cebri takip işlemlerini yapamaz. Bu sebeple borçlu, zamanaşımı süresinin dolmasına rağmen rızası ile ödemede bulunursa, bu ödeme de hukuken geçerli olur.

Zamanaşımı konusu iki önemli kavramı daha karşımıza çıkarmaktadır. Bunlar, zamanaşımının kesilmesi ve durmasıdır. Zamanaşımını durduran sebepler genellikle bir süreçtir ve bu sebebi oluşturan süreç boyunca zamanaşımı süresi işlemez. Zamanaşımını durduran sebebin ortadan kalkması ile birlikte süre kaldığı yerden işlemeye devam eder. Zamanaşımını kesen haller ise genellikle nokta olaylardır. Bu sebeplerin gerçekleşmesi ile birlikte zamanaşımı süresi, bazen sebebin gerçekleşmesini izleyen yıl başından itibaren yeni baştan işlemeye başlar.

Tahsil zamanaşımını durduran sebepler, 6183 sayılı kanununun 104. maddesinde "Borçlunun yabancı memlekette bulunması, hileli iflas etmesi veya terekesinin tasfiyesi dolayısıyla hakkında takibat yapılmasına imkân yoksa olmaması" şeklinde sayılmıştır. Bu hallerin devamı süresince zamanaşımı işlemez ve işlememe sebeplerinin kalktığı günün bitmesinden itibaren başlar veya durmasından evvel başlamış olan sürecine göre devam eder.

Tahsil zamanaşımını kesen ve dolayısıyla yeni baştan başlamasına sebep olan haller ise bu kanununun 103. maddesinde sayılmıştır. Maddeye göre ödeme, haciz tatbiki, cebren tahsil ve takip muameleleri sonucunda yapılan her çeşit tahsilat, ödeme emri tebliği, mal bildirim, mal edinme ve mal artmalarının bildirilmesi, saydığımız bu işlemlerin herhangi birinin kefile veya yabancı şahıs ve kurumlar mümessillerine tatbiki veya bunlar tarafından yapılması, ihtilafli kamu alacaklarında yargı mercilerince bozma kararı verilmesi, kamu alacağının teminata bağlanması, yargı mercilerince yürütmenin durdurulmasına karar verilmesi, iki kamu idaresi arasında mevcut bir borç için alacaklı kamu idaresi tarafından borçlu kamu idaresine borcun ödenmesi için yazı ile müracaat edilmesi, kamu alacağının özel kanunlara göre ödenmek üzere müracaatta bulunulması ve/veya ödeme planına bağlanması tahsil zamanaşımını keser ve bu durumda kesilmenin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren zamanaşımı yeniden işlemeye başlar.

Görüldüğü gibi kamunun her hareketi tahsil zamanaşımını kesmekte ve yeniden başlatmaktadır. Örneğin vadesi 2 Şubat 2005 yılında olan bir kamu alacağı için 30 Aralık 2010 tarihinde mükellefe ödeme emri tebliğ edildiğinde, tahsil zamanaşımı 31.12.2010 tarihinden 31.12.2015 tarihine uzamakta, bu arada Ağustos 2013 tarihinde mükellefe haciz tatbik edilmesinde bu defa tahsil zamanaşımının süresi 31.12.2018 tarihine uzamakta, hacedilen

malların 2015 yılında satışa çıkması halinde zamanaşımı süresi 31.12.2020 tarihine uzamaktadır. Bu örneklerle süreyi sonsuza kadar uzatmak mümkündür.

Bu arada idare hiçbir hareket yapmasa, biraz memurların işgüzarlığı biraz da kamu alacağını zamanaşımına uğratma sorumluluğunu taşıma endişesi ile her yıl beş yılın sonunda mükellef adına vezneye 5 TL, 10 TL gibi paralar yatırılmakta, kısmi ödeme yapıldığı için de zamanaşımı süresi bir türlü dolmamaktadır.

Dolmayan zamanaşımı olmaz. Aksi halde zamanaşımı düzenlemeleri, göstermelik olmaktan öte bir anlam ifade etmez. Bu tür düzenlemeler, hem mükellefleri ömür boyu tedirgin ettiği gibi, idareyi de rehavete sürükleyici işlev yüklenirler.

Hep bana adaleti ile düzenlenmiş bu hükümlerin, hazine açısından bakıldığında son derece güzelse de, mükellef hukuku, hukuk devleti anlayışı ve hukuk güvenliği ilkeleri açısından savunulması mümkün değildir.

Aslına bakılırsa, 6183 sayılı kanun, hukuk devleti ve mükellef hakları açısından son derece tartışmalı ve sakıncalı hükümler içermektedir. Bu kanunun, sadece zamanaşımı yönünden değil, bütünüyle gözden geçirilmesi gereğinin zamanı artık gelmiştir.

Kaynak: http://www.referansgazetesi.com/haber.aspx?HBR_KOD=139804&YZR_KOD=156,
(erişim tarihi: 15.05.2010)